

MAAHANMUUTON
VUOSIKATSAUS
2009

MAAHANMUUTTO VÄHENI VUONNA 2009

Tämän tilastokatsauksen tavoitteena on kuvata maahanmuuttoa vuoden 2009 aikana. Muuttoliikettä on tapahtunut Suomessa läpi historian. Maasta on muutettu muualle esimerkiksi sodan sekä työpaikan takia taikka paremman elintason toivossa. Samoista syistä muuttoa Suomeen ja maasta pois tapahtuu edelleen.

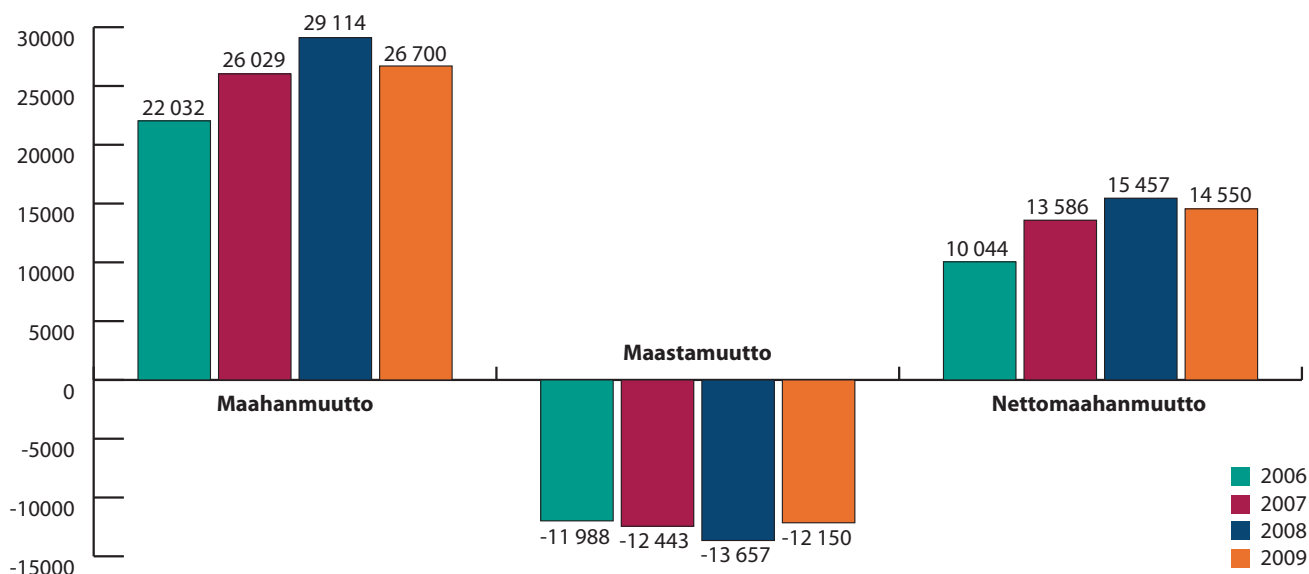
Suomeen muutti vuonna 2009 ulkomailta kaikkiaan 26 700 ihmistä, mikä on noin 2 400 edellisvuotta vähemmän. Maahanmuutto EU-maista Suomeen väheni ensimmäistä kertaa 12 vuoteen. Tänä päivänä Suomeen muutetaan eniten töihin, opiskelemaan tai perheen

perässä. Turvapaikka myönnettiin 116 henkilölle ja oleskelulupa humanitaarisen tai toissijaisen suojelun perusteella hiukan yli 1200 henkilölle.

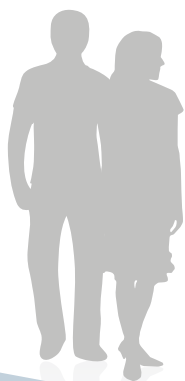
Maahanmuuttaja on tilastollisesti laaja käsite

Termi maahanmuuttaja sisältää pakolaisten lisäksi myös työperäiset maahanmuuttajat, ulkomaalaiset opiskelijat sekä Suomesta pois muuttaneet henkilöt, jotka nyt ovat muuttaneet takaisin. Osa maahanmuuttajataustaisista elää Suomessa oleskeluvalla, osa on Suomen kansalaisia.

Väestönmuutokset 2006-2009

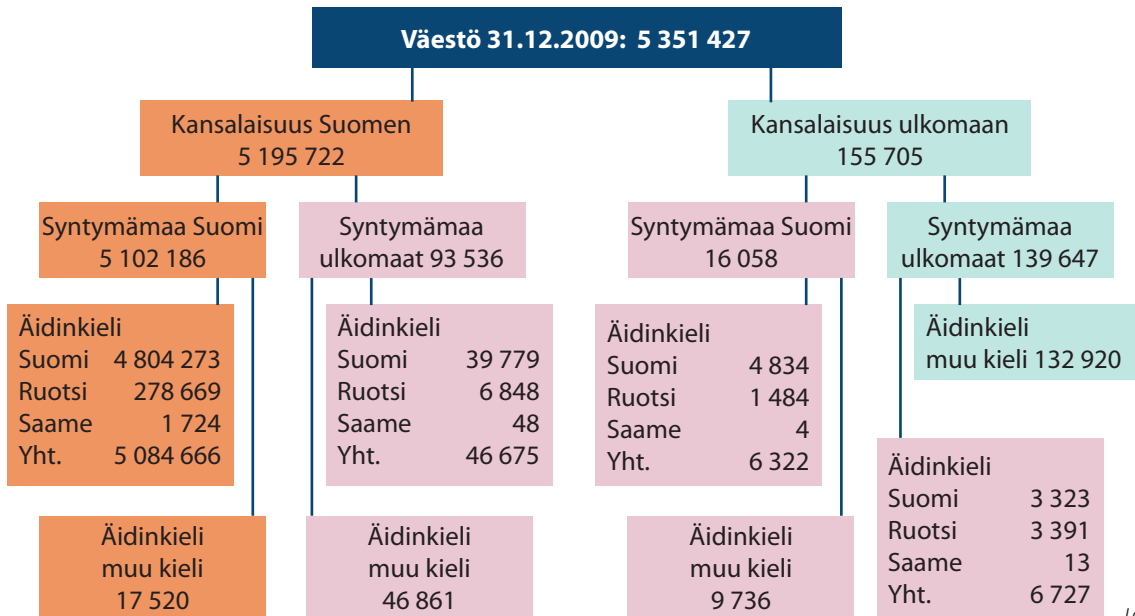
Lähde: Tilastokeskus, stat.fi

Tiesitkö?

Suomesta muutetaan eniten Ruotsiin, Isoon-Britanniaan ja Yhdysvaltoihin.

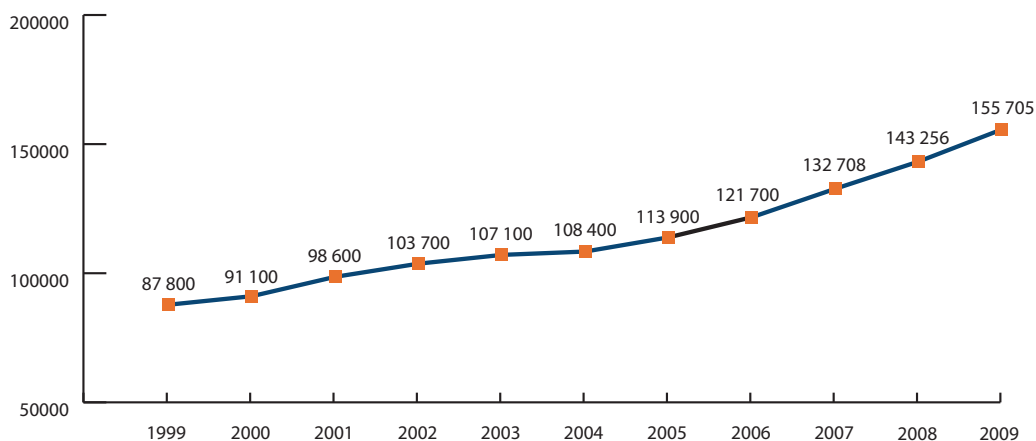
SUOMEN ASUKASLUKU JA ULKOMAALAISTEN MÄÄRÄ

Lähde: Tilastokeskus

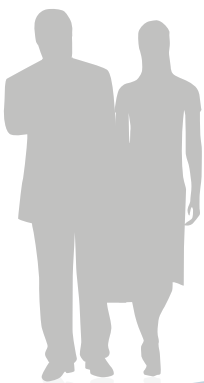
Suomessa asui vakinaisesti vuoden 2009 lopussa 5 195 722 Suomen kansalaista, joista 93 536 on syntynyt ulkomailla. Ulkomaiden kansalaisia asui Suomessa 155 705 henkilöä eli 2,9 prosenttia väestöstä.

Ulkomaalaisten määrä 1999-2009

Luku kuvaa Suomessa vakituisesti asuvia ulkomaalaisia. Se ei sisällä Suomen kansalaisuuden saaneita, eikä myöskään turvapaikanhakijoita.

Lähde: Tilastokeskus

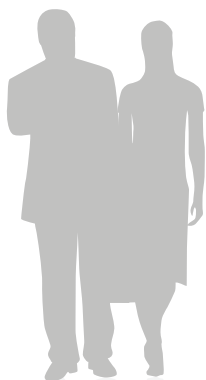
Tiesitkö?

Luxemburgissa yli 40 % asukkaista on ulkomaalaistaustaisia henkilöitä, jotka eivät ole hakeneet maan kansalaisuutta. Luku on EU-maiden tasolla suurin. Luxemburgin lailla Irlanti ja Belgia houkuttelevat paljon kansalaisia muista EU-jäsenmaista.

ULKOMAALAISTEN MÄÄRÄ ALUEITTAIN

15 kuntaa, joissa eniten ulkomaalaisia	Asukasluku	Ulkomaan kansalaisten määrä	Ulkomaalaisten %-osuus alueella
Helsinki	583 350	41 735	7,2 %
Espoo	244 330	15 304	6,3 %
Tampere	211 507	7 390	3,5 %
Vantaa	197 636	11 919	6,0 %
Turku	176 087	8 237	4,7 %
Oulu	139 133	3 101	2,2 %
Jyväskylä	129 623	3 063	2,4 %
Lahti	100 854	3 291	3,3 %
Kuopio	92 626	1 507	1,6 %
Kouvola	88 174	1 757	2,0 %
Lappeenranta	71 814	2 309	3,2 %
Vaasa	59 175	2 947	5,0 %
Salo	54 889	2 099	3,8 %
Kotka	54 775	2 390	4,4 %
Porvoo	48 599	1 444	3,0 %

Lähde: Tilastokeskus

Tiesitkö?

Suomen kansainvälinen lähiö on Varissuo Turussa. Siellä asukkaista noin 33 % on vieraskielisiä. Suomessa ei ole monien muiden maiden tapaan alueita, missä 90 % asukkaista olisi ulkomaalaistaustaisia. Tällainen on esimerkiksi Tukholman 9 000 asukkaan Rinkeby.

SUOMEN KANSALAIUUDEEN SAANEIDEN MÄÄRÄ

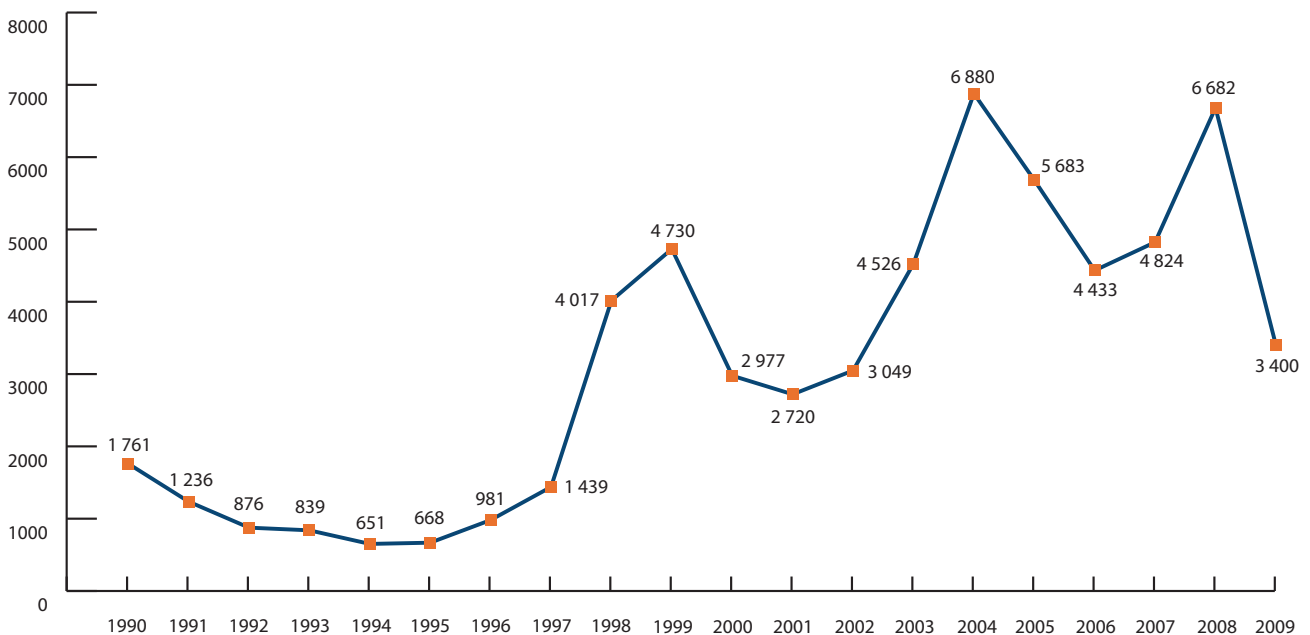
Suomen kansalaisuutta voi hakea joko hakemuksella tai ilmoituksella. Vuonna 2009 kansalaisuus myönnettiin yhteensä 10 311 henkilölle (hakemuksesta 2 821 ja ilmoituksen perusteella 7 490).

Ilmoituksia saapui eniten Ruotsista, Yhdysvalloista, Kanadasta ja Australiasta. Kansalaisuuslain siirtymäsäännös oli voimassa 1.6.2003 – 31.5.2008, jolloin henkilöt, jotka olivat menettäneet Suomen kansalaisuuden esimerkiksi saadessaan toisen maan kansalaisuuden, pystyivät hakemaan sitä takaisin ilmoituksella. Kansalaisuutta sai hakea ilman, että täytyy muuttaa Suomeen. Koko siirtymäkautena kansalaisuusilmoituksia tuli vireille yhteensä 19 264.

Hakemuksia koskevissa myönteisissä päätöksissä suurimmat ryhmät olivat: venäläiset (920), somalialaiset (236) ja irakilaiset (177).

” Vuonna 2009 purettiin ilmoitusten ruuhkaa. Kansalaisuuden saaneiden määrää kasvattivat entisten Suomen kansalaisten ja heidän jälkeläistensä tekemät ilmoitukset. ”

Suomen kansalaisuuden saaneiden määrä – Suomessa vakinaisesti asuvia ulkomaalaistaustaisia henkilöitä

Lähde: Tilastokeskus

Hakemuksen ja ilmoituksen perusteella Suomen kansalaisuuksia myönnettiin eniten Venäjän kansalaisille (1 050).

Hakemusajat

- Vuonna 2009 kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 410 vuorokautta
- Ilmoitusasioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 332 vuorokautta

VÄESTÖ KANSALAIKUUDEN, ÄIDINKIELEN JA SYNTYMÄVALTION MUKAAN

Väestön määrä yhteensä vuonna 2009

5 351 427

KANSALAIKUUS

Suomen kansalaiset yhteensä	5 195 722
Ulkomaan kansalaisia yhteensä	155 705

SUURIMMAT KANSALAIKUUS- RYHMÄT

Venäjä	28 210
Viro	25 510
Ruotsi	8 506
Somalia	5 570
Kiina	5 180
Thaimaa	4 497
Irak	3 978
Turkki	3 809
Saksa	3 628
Britannia	3 333
Intia	3 168
Iran	2 495
Yhdysvallat	2 378

ÄIDINKIELI

suomi	4 852 209
ruotsi	290 392
saame	1 789
Suurimmat ulkomaiset kieliryhmät	
venäjä	51 683
viro	25 096
englanti	12 063
somali	11 681
arabia	9 682
kurdi	7 135
kiina	7 078
albania	6 736
muun kieliset yhteensä	207 037

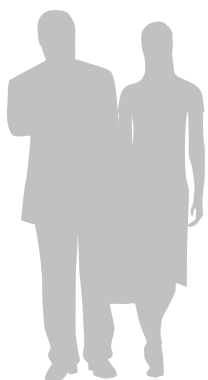
SYNTYMÄVALTIO

Suomi	5 118 244
ulkomailla syntyneet yhteensä	233 183
Suurimmat ryhmät	
entinen Neuvostoliitto	47 307
Ruotsi	30 966
Viro	21 761
Venäjä	7 339
Somalia	7 110
Kiina	6 591
Irak	6 180
Thaimaa	6 108
entinen Jugoslavia	6 074
Saksa	5 770

Tiesitkö?

Ruotsin suurin maahanmuuttajaryhmä on suomalaiset. Suomalaisia asuu siellä jo 3. sukupolvenssa. Yhteensä suomalaistaustaisia on 674 932, mutta suomen kansalaisuuden omaavia oli vuoden 2009 lopussa 74 058.

Lähde: Tilastokeskus

TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS

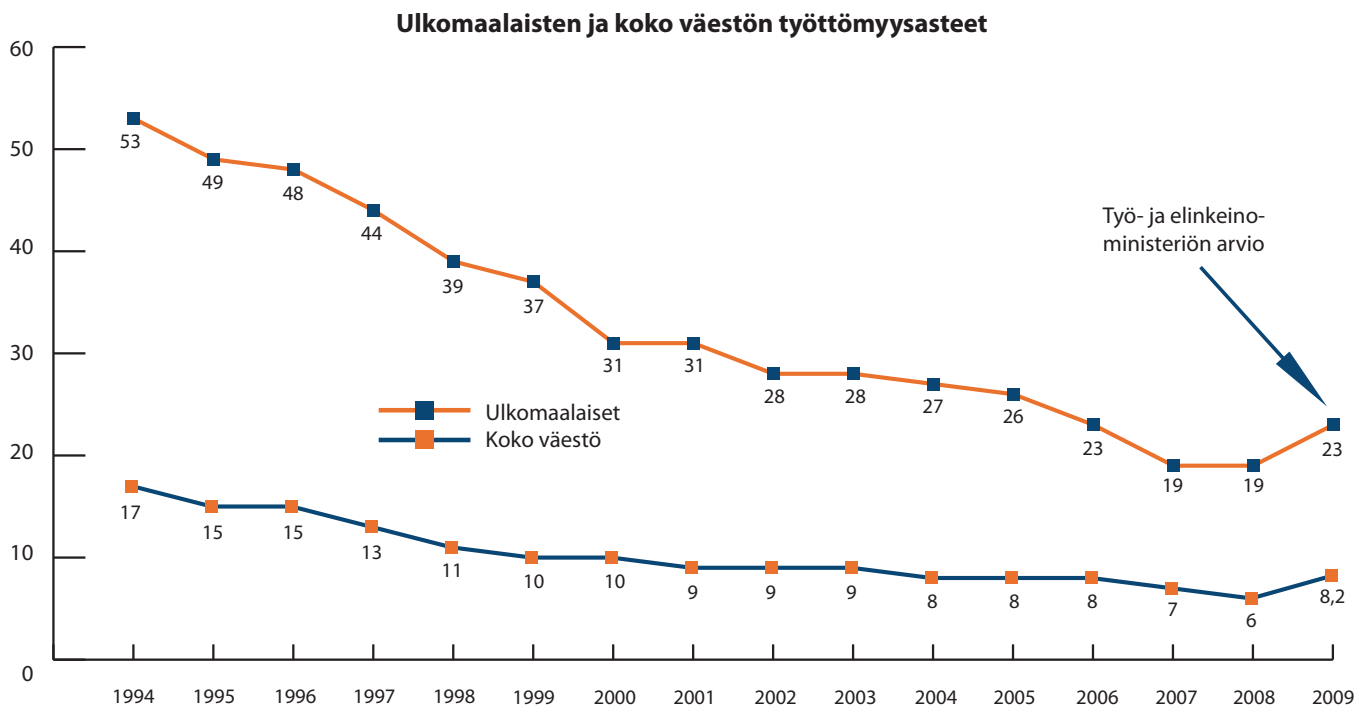
Työttömyys kasvoi Suomessa

Vuonna 2009 työttömyysaste oli 8,2 prosenttia eli se nousi vuoden 2005 tasolle. Suomessa oli työttömiä työnhakijoita 265 800, joista ulkomaalaisten osuus oli 6,1 %.

Työttömien maahanmuuttajien määrä muuttuu jatkuvasti. Samat henkilöt eivät ole koko ajan työttömiä, vaan maahanmuuttajille ovat tyypillisiä lyhytaikaiset työttömyysjaksot, joita seuraavat työllisyysjaksot.

Työllisyysaste laski vuoden 2005 tasolle

Suomessa työllisyysaste on kohonnut viimeisen neljän vuoden ajan, mutta se kääntyi laskuun vuonna 2009. Työllisyysaste laski vuoden 2005 tasolle ja oli 68,3 prosenttia. Ulkomaalaisten työllisyysaste on Tilastokeskuksen viimeisimmän arvioon mukaan 52,4 prosenttia (arvio koskee vuotta 2008. Tiedot julkaistaan viiveellä).

Lähde: Tilastokeskus, Työ- ja elinkeinoministeriö

Tilastokeskus julkaisee tiedon vuoden 2009 työttömyysasteesta vuonna 2011.

TURVAPAIKANHAKIJAT JA PAKOLAISET

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää oleskelulupa kolmella eri statuksella: 1) pakolainen, 2) toissijaisen suojelun tarve, jos hakijaa uhkaa kotimaassaan kidutus tai epäinhimillinen kohtelu, 3) humanitaarisen suojelun tarve, jos henkilö ei voi palata asuinmaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin taikka siellä vallitsevan huonon turvallisuustilanteen vuoksi.

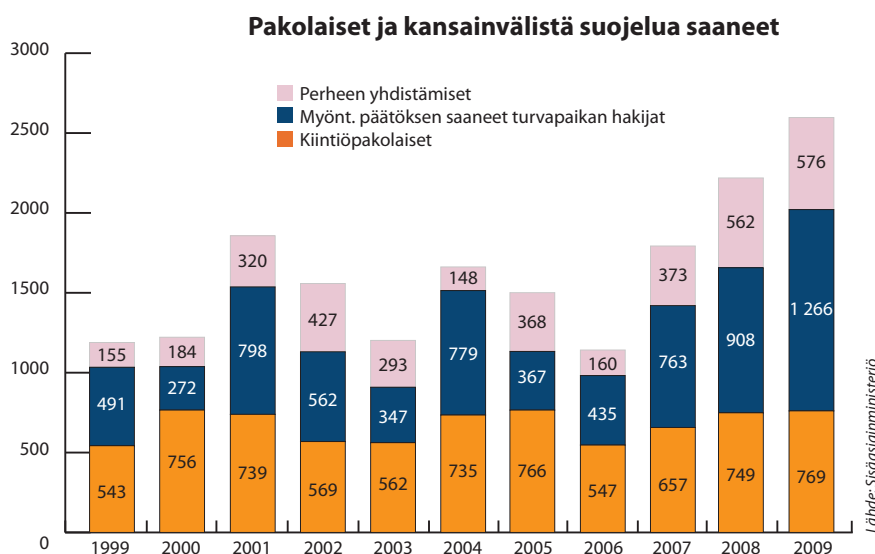
Kiintiöpakolainen on henkilö, jonka pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on vahvistanut ja joka uudelleen sijoitetaan Suomeen. Kiintiöpakolaiset valitaan suoraan ulkomailta, esimerkiksi pakolaisleireiltä. Eduskunta päättää vuosittain pakolaiskiintiön suuruuden. Viime vuosina pakolaiskiintiö on ollut 750.

Hakemusten käsittelyajat:

Turvapaikanhakija pääsee Maahanmuuttoviraston puhutteluun noin vuoden kuluttua hakemuksensa jättämisen jälkeen.

Vuonna 2009

- turvapaikkahakemuksia: 5 988
- turvapaikkapäätöksiä: turvapaikka myönnettiin pakolaisstatuksella 116 henkilölle. Oleskelulupa myönnettiin humanitaarisen tai toissijaisen suojelun perusteella hiukan yli 1200 henkilölle. Turvapaikkapäätökset eivät välttämättä koskeneet samana vuonna tehtyjä hakemuksia.

Tilastossa on kuntiin sijoittamista odottavia oleskeluluvan saaneita henkilöitä.

Suomeen saapuneita turvapaikanhakijoita maittain

Maa	2009	2008	Suurimpia muutoksia
Irak	1 195	1 255	
Somalia	1 180	1 181	
Bulgaria	739	82	+ 657
Venäjän federaatio	602	209	+ 393
Afganistan	461	254	+ 207
Kosovo	284	67	+ 217
Iran	162	144	
Turkki	140	65	
Nigeria	131	77	
Sri Lanka	102	36	
Valko-Venäjä	95	68	

Bulgariasta saapui romaneja, jotka hakivat turvapaikkaa. EU-kansalaisina heidän hakemuksensa käsiteltiin nopeutetusti, eikä yhdellekään myönnetty turvapaikkaa.

Venäläiset turvapaikanhakijat olivat viime vuonna 4. suurin hakijaryhmä. Suurin osa venäläishakijoista tulee Tshetsjeniasta ja sen naapuritasavalloista.

Kosovosta kotoisin olevien määrän nousu selittynee osin sillä, että he ovat enenevässä määrin alkaneet käyttää kansallisia passejaan, kun heitä aiemmin on tilastoitu Serbian kansalaisiksi.

Tiesitkö?

Turvapaikanhakijoilla on erilaisia lähdön syitä sekä koulutus- ja varallisuustauvoja. Osa majoitetaan vastaanottokeskukseen, osa järjestää asumiseensa, lastensa koulunkäyntiin ym. liittyvät asiat uudessa maassa omatoimisesti.

PAKOLAISTEN VASTAANOTTO JA KOTOUTTAMINEN

Pakolaisten vastaanotto alueittain 2005–2009

(vastaanottokeskuksissa kuntaan sijoittamista odottavat pakolaiset eivät sisälly TE -keskuskohtaisiin lukuihin)

TE-KESKUS	2005	2006	2007	2008	2009	YHT.
Uusimaa	350	310	510	669	498	2 337
Varsinais-Suomi	85	56	134	185	114	574
Satakunta	3	2	17	5	26	53
Häme	49	50	32	79	73	283
Pirkanmaa	137	108	127	159	126	657
Kaakkois-Suomi	137	98	94	176	206	711
Etelä-Savo	68	92	71	67	74	372
Pohjois-Savo	39	14	51	37	33	174
Pohjois-Karjala	58	27	61	104	180	430
Keski-Suomi	63	47	54	57	88	309
Etelä-Pohjanmaa	1	32	4	1	23	61
Pohjanmaa	164	110	223	152	196	845
Pohjois-Pohjanmaa	129	62	135	132	189	647
Kainuu	112	41	142	152	102	549
Lappi	106	93	138	195	239	771
YHTEENSÄ	1 501	1 142	1 793	2 170	2 167	8 773

Lähde: Sisäasiainministeriö

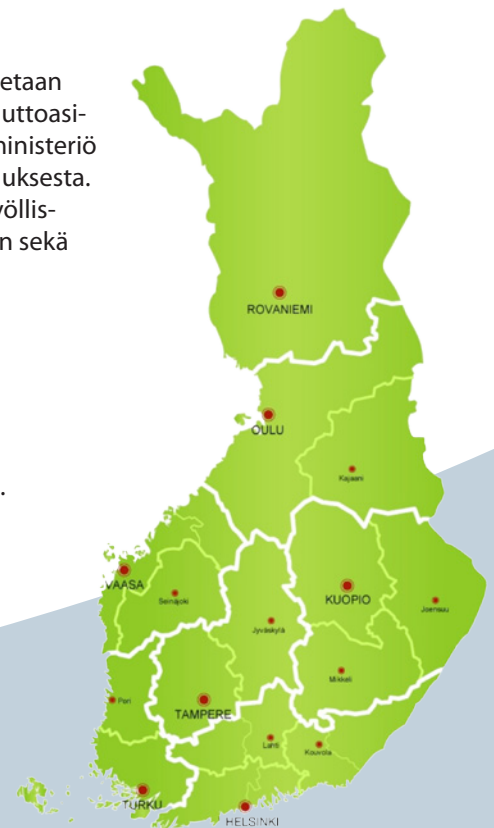
Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksia Suomessa on 17 ja niiden alaisena on 6 toimipistettä. Alaikäisyksikköjä (ryhmäkoteja, tukiasumisyksikköjä) on 23. Suuri osa näistä toimii vastaanottokeskusten alaisuudessa.

Maahanmuutto- ja kotouttamisasiat alueellisesti

Maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyviä alueellisia tehtäviä hoidetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa (ELY-keskus). Maahanmuuttoasioiden koordinointi on koottu seitsemään ELY-keskukseen. Sisäasiainministeriö vastaa ELY-keskusten maahanmuuttoyksiköiden toiminnallisesta ohjauksesta. ELYjen tehtäviin kuuluvat mm. maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen, pakolaisten kuntiin osoittamisen varmistaminen sekä työvoiman maahanmuuton kehittäminen.

Kotouttamisen seuranta

Sisäasiainministeriössä on käynnissä kotouttamisen ja sen vaikuttavuuden seurannan kehittäminen. Vuonna 2009 toteutettiin maahanmuuttajabarometritutkimus testimuotoisesti rajatuille kohderyhmille. Tutkimus osoitti, että tärkeimmät kotoutumista edistävät tekijät ovat työ, turvallisuus ja suomen/ruotsin kielen taito tai kielikurssit.

Alueellisesti maahanmuuttoa koordinoidaan seitsemästä ELY-keskuksesta käsin.

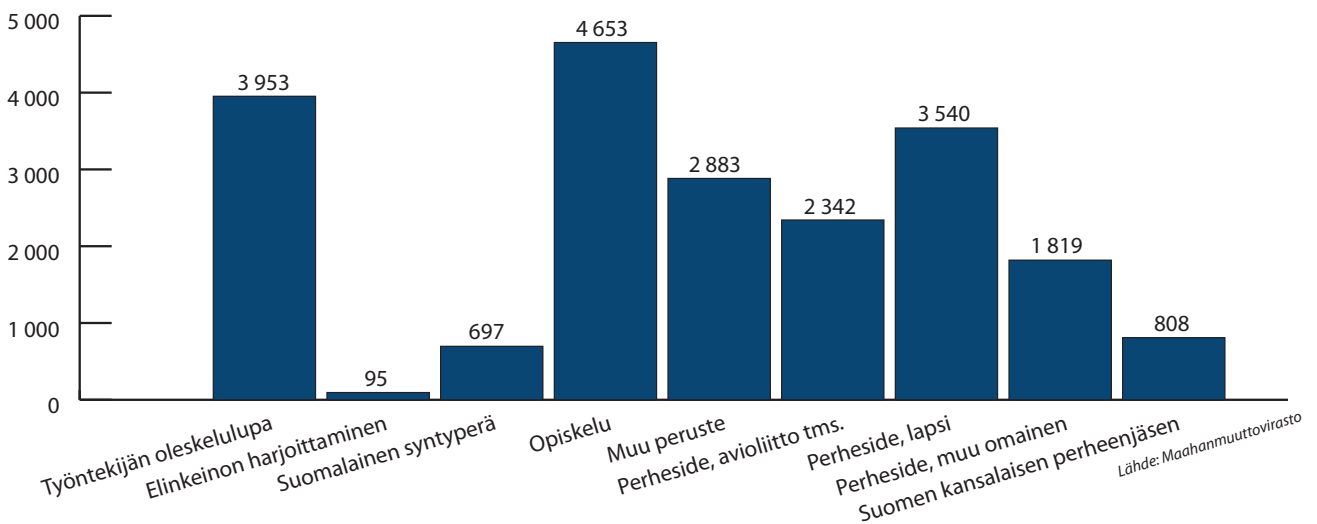
OLESKELULUVAT

Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Jos oleskelun kesto on yli kolme kuukautta, on maahan tullessa oltava oleskelulupa. Ensimmäisen luvan pituus on yleensä vuosi. Poikkeuksena ovat pohjoismaalaiset, jotka eivät tarvitse oleskelulupaa toisissa Pohjoismaissa. Muut EU-kansalaiset eivät myöskään tarvitse oleskelulupaa, mutta heidän on rekisteröitävä oleskeluoikeutensa.

Suomen tavoitteena houkutella korkeasti koulutettuja

Hallitus linjasi vuonna 2009 tavoitteeksi, että Suomessa korkea-asteella opiskelleita ja valmistuneita muiden maiden kansalaisia kannustetaan jäämään Suomeen töihin. Kansalaisuuslakia muutetaan niin, että opiskeltaessa Suomessa voidaan puolet opiskeluaikasta ottaa huomioon, kun lasketaan kansalaisuuden saamiseksi vaadittavaa asumisaikaa.

Vuonna 2009 vireille tulleet oleskelulupahakemukset hakuperusteittain

Yhteensä hakemuksia 20 790.

Päätöksiä oleskelulupahakemuksiin tehtiin 18 260. Oleskelulupa myönnettiin 15 208 henkilölle. Taulukossa "muu peruste" koskee valtaosin työperäistä maahanmuuttoa; kyse on henkilöistä, jotka eivät tarvitse työntekijän oleskelulupaa, vaan voivat työskennellä Suomessa tavallisella oleskeluluvalla.

KUKA ON KUKIN? MAAHANMUUTTOHALLINNON TOIMIJOITA

MAAHANMUUTTOASIAT SUOMESSA	
Asia	Vastuu
Maahanmuuttopoliittiset linjaukset, toiminnan painopisteet	Maahanmuutto- ja eurooppaministeri ohjaa maahanmuuttopolitiikkaa valtioneuvoston linjausten mukaisesti
Maahanmuuttohallinto- ja politiikka	Sisäasiainministeriö
Maahanmuuttolainsäädännön kehittäminen	Sisäasiainministeriö
Maahanmuuttoviraston tulosohjaus	Sisäasiainministeriö
Viisumin hankinta ulkomailla	Suomen ulkomaanedustusto
Oleskelulupa, Suomen kansalaisen perheenjäsen	Poliisi
Oleskelulupa, Suomessa asuvan ulkomaalaisen perheenjäsen	Maahanmuuttovirasto
EU-kansalaisten oleskeluoikeuden rekisteröiminen	Poliisi
Työntekijän oleskelulupa	Työvoimapolitiittinen harkinta: Työ- ja elinkeinotoimisto Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
Turvapaikka Oleskelulupa humanitaarisen tai toissijaisen suojelun perusteella	Henkilöllisyyden ja matkareitin selvittäminen, tiedoksianto: Poliisi Puhuttelut ja päätös: Maahanmuuttovirasto
Turvapaikanhakijoiden vastaanotto	Maahanmuuttovirasto ohjaa vastaanottokeskustoimintaa
Oleskelulupien jatkaminen	Poliisi, erityistapauksissa Maahanmuuttovirasto
Käännyttäminen	Päätös: Rajavartiolaitos tai Maahanmuuttovirasto Täytäntöönpano: Poliisi, Rajavartiolaitos
Karkottaminen	Esitys: Poliisi, rajatarkastusviranomainen Päätös: Maahanmuuttovirasto Täytäntöönpano: Poliisi
Kansalaisuushakemus ja -ilmoitus	Maahanmuuttovirasto
Muutoksenhaku	Hallinto-oikeudet (turvapaikka-asiat Helsingin hallinto-oikeus) Korkein hallinto-oikeus
Kotouttaminen	Sisäasiainministeriö ohjaa kotouttamista. Kotouttamista tehdään myös koulutuksessa ja työvoimapalveluissa, näissä ohjausvastuu on opetusministeriöllä ja työ- ja elinkeinoministeriöllä. Alueviranomaisina toimivat ELY-keskukset, joita sisäasiainministeriö ohjaa yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Paikallistasolla kunnat ja te-toimistot tekevät kotouttamistyötä.
Kotouttamisohjelma	Kunnat
Maahanmuuttajalle tehtävä yksilöllinen kotouttamissuunnitelma	Te-toimisto (aikuisten maahanmuuttajien koulutus ja työllistyminen) ja kunnat (perusopetus, varhaiskasvatus, sosiaali- ja terveyshuollon palvelut)

TIETOLÄHTEITÄ INTERNETISSÄ

Maahanmuuttovirasto www.migri.fi

Oleskelulupatilastot

Turvapaikka- ja pakolaistilastot

Kansalaisuustilastot

Karkotustilastot

•

Väestörekisterikeskus

www.vaestorekisterikeskus.fi

•

Tilastokeskus

Väestön muutokset, tiedot kielen ja syntyperän mukaan www.stat.fi

•

Kuntaliitto

Tilastotietoa kuntien väestörakenteesta www.kunnat.net

•

Opetushallitus

Maahanmuuttajien koulutuksen tilastot www.oph.fi/tietopalvelut

•

Kela

Tilasto maahanmuuttajien erityistuesta www.kela.fi

•

Siirtolaisinstituutti

Siirtolaisrekisterin tietokanta www.migrationinstitute.fi/sinst/tietokannat.php

•

Eurostat

Tilastoja EU-maista <http://ec.europa.eu/eurostat>

•

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset www.ely-keskus.fi

•

Maahanmuuttoasioiden verkkolehti www.monitori-lehti.fi

•

Infopankki www.infopankki.fi

•

Suomen edustustot www.formin.fi

•

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR www.unhcr.org

•

Tietoa ja materiaalipankki yhdenvertaisuudesta

www.yhdenvertaisuus.fi